

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

۳۰. بند «ج» تبصره «۶» - ساماندهی معافیت های گمرکی

موضوع بند «ج» تبصره «۶» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

اگر اعتباری از یک طرف به عنوان هزینه و از طرف دیگر به عنوان درآمد در بودجه کل کشور ظاهر گردد، در اصطلاح جمعی - خرجی نامیده می شود. به عنوان مثال برای ترخیص کالای یک دستگاه دولتی، اعتباراتی به صورت هزینه در اختیار دستگاه مذکور قرار می گیرد و دستگاه مذکور با اعطای آن به گمرک کالا را ترخیص و گمرک این وصولی را به خزانه واریز می نماید. فلسفه این کار رعایت مقررات قانونی و تعیین حجم کالاهای وارده از نظر وزن، مقدار و ارزش است. همچنین با اجرای این روش کشورهای طرف تجاری و در نهایت حجم کالاهای وارده دولتی قابل اندازه گیری می باشند.

معافیت و تخفیفات را می توان به دو گروه تقسیم کرد:

الف) معافیت های قانونی که شامل معافیت های مندرج در ماده (۱۱۹) قانون امور گمرکی و معافیت ردیف

جمعی - خرجی مندرج در قوانین بودجه سنواتی است.

ب) معافیت های مصوبه ای مانند معافیت مربوط به مناطق آزاد، ویژه، مرز نشینان و

ثبت عملکرد معافیت ها و تخفیفات گمرکی به نرخ صفر (جمعی - خرجی) اولین بار در قانون بودجه سال

۱۳۹۳ و در راستای انضباط هرچه بهتر اطلاعات دفاتر مالی دستگاه های اجرایی ذی ربط و توازن درآمد -

هزینه ای بودجه تصویب و اجرا شد و این موضوع در بند «ج» تبصره «۶» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

نیز به صورت ذیل آمده است:

بند «ج» تبصره «۶» - دستگاه های اجرایی موظفند معافیت ها و تخفیفات مالیاتی و گمرکی قانونی را به صورت جمعی - خرجی در حساب های مربوط به خود ثبت کنند. دستورالعمل اجرایی این بند توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور پس از تصویب این قانون تهیه و ابلاغ خواهد شد. گمرک جمهوری اسلامی ایران و سازمان امور مالیاتی هر ۶ ماه یکبار گزارش این معافیت ها و تخفیفات را به کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی ارائه می کند. عملکرد معافیت ها و تخفیفات گمرکی به عنوان مالیات بر واردات وصولی گمرک جمهوری اسلامی ایران محسوب خواهد شد.

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال سوم

شماره ثبت:

۵۲۵

شماره چاپ:

۱۲۴۷

تاریخ چاپ:

۱۳۹۷/۱۰/۵

معاونت پژوهش های

اقتصادی

دفتر:

مطالعات اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۶۲۴۷

تاریخ انتشار:

۱۳۹۷/۱۰/۲۰

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و در ردیف ۱۱۰۴۰۶ جدول شماره (۵) رقم معافیت‌های گمرکی درج نشده است، هرچند در سال‌های گذشته این رقم معادل ۶ هزار میلیارد ریال ذکر می‌شد، اما رقم درج شده در سال‌های قبل نیز غیرواقعی بود و با عملکرد معافیت‌ها فاصله زیادی داشت.

تخفیفات گمرکی و مصادیق قانونی آن

ساماندهی معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی از حیث کاهش درآمدهای دولت و گمرک ایران موضوعی است که نیازمند بازنگری است. اگرچه معافیت‌های اعطایی عمدتاً دارای مصادیق قانونی است، اما به هر حال ساماندهی این معافیت‌ها و تمرکز آن صرفاً بر امور تولیدی در شرایط تحریمی اقتصاد کشور می‌تواند مورد توجه سیاستگذار قرار گیرد. جدول ذیل برخی از انواع معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی را نشان می‌دهد.

جدول مصادیق قانونی معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی

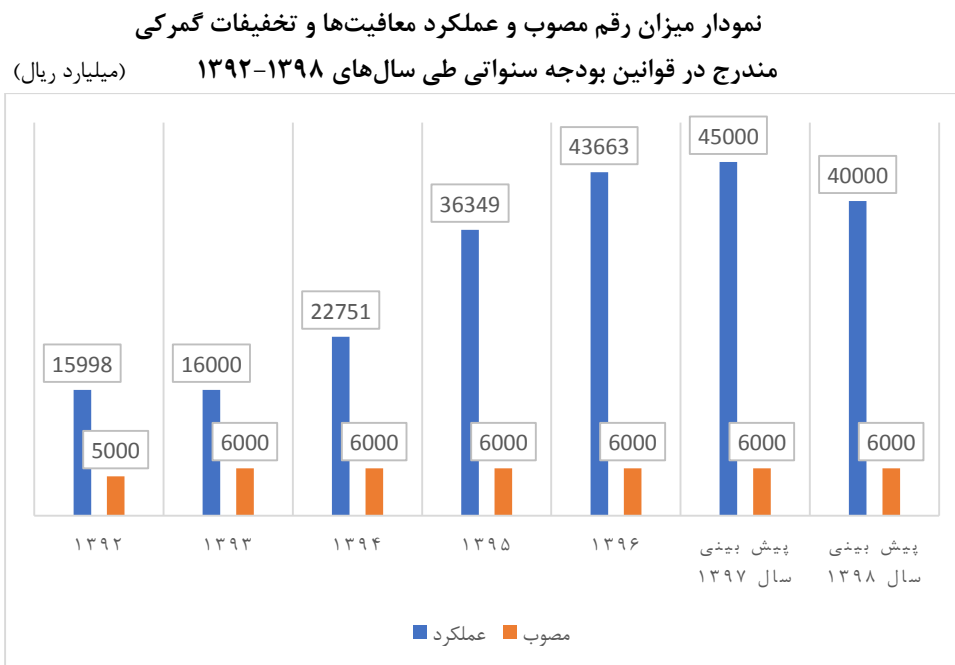
ردیف	نوع معافیت گمرکی	ماده قانونی - مقرراتی	مرجع تصویب
۱	معافیت حقوق ورودی بر اساس قانون ساماندهی مبادلات مرزی	قانون ساماندهی مبادلات مرزی	مجلس شورای اسلامی
۲	تخفیف ۱۵ درصدی ارزش سیف (CIF) کالاهای وارده به مناطق آزاد تجاری - صنعتی	مصوبه شماره ۱۸۶۹۹۴/ت/۴۷۲۵۷هـ	هیئت وزیران مستند به مجلس شورای اسلامی
۳	معافیت بر اساس مندرجات ذیل فصول کتاب مقررات صادرات و واردات	آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات	هیئت وزیران مستند به مجلس شورای اسلامی
۴	معافیت‌های قانون امور گمرکی	قانون امور گمرکی	مجلس شورای اسلامی
۵	معافیت کالاهای وارده از مناطق آزاد	قانون اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی	مجلس شورای اسلامی
۶	معافیت کالاهای خاص صنعت سینما	بند «۲» مصوبه شورای عالی سینما	شورای عالی انقلاب فرهنگی
۷	معافیت شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان	ماده (۳) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان	مجلس شورای اسلامی
۸	تخفیف جهت خرید چای داخلی	مصوبه شماره ۹۸۶۱۳/ت/۴۵۷۱۶ن	هیئت وزیران
۹	تخفیف کالاهای وارده از مناطق محروم	مصوبه شماره ۴۴۴۹/ت/۴۲۶۷۹ن	هیئت وزیران
۱۰	تخفیف اسقاط خودرو	مصوبه شماره ۶۸۹۳۷/ت/۴۲۶۷۹ن	هیئت وزیران
۱۱	تخفیف واردات خودرو	مصوبه شماره ۲۰۴۴۱۹/ت/۴۱۸۲۹هـ	هیئت وزیران
۱۲	تخفیف در پرداخت حقوق ورودی اجزا، قطعات و تجهیزات مخابراتی و ارتباطی مورد مصرف در پروژه‌های مخابراتی	مصوبه شماره ۱۴۱۷۹۴/ت/۵۱۵۵۰هـ	هیئت وزیران

میزان رقم مصوب و عملکرد تخفیفات گمرکی در بودجه‌های سنواتی

رقم مصوب معافیت‌ها و تخفیفات قانونی مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مبلغ ۶,۰۰۰ میلیارد ریال است، اما در مقطع هشت‌ماهه بالغ بر ۳۰,۰۰۰ میلیارد ریال معافیت و تخفیفات گمرکی اعمال گردیده است (با توجه به مصوبه هیئت وزیران) و پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال این رقم به ۴۵,۰۰۰ میلیارد ریال برسد که در عمل باعث کاهش پیش‌بینی شده حدود ۴۰,۰۰۰ میلیارد ریالی درآمدهای دولت می‌گردد.

1. Cost, Insurance and Freight (ارزش بیمه و کرایه حمل تا مقصد)

رقم میزان معافیت‌های اعمال شده در گمرک جمهوری اسلامی ایران، تحت عنوان «ثبت معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی به نرخ صفر (جمعی - خرجی)» در سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۸، به شرح نمودار ذیل است.

مأخذ: مستندات دریافت شده از گمرک جمهوری اسلامی ایران.

همان‌طور که در نمودار فوق مشاهده می‌شود میزان عملکرد ردیف ثبت معافیت‌ها هیچ تناسبی با میزان مصوب آن نداشته و گزارش عملکرد ردیف ثبت معافیت‌ها به صورت جمعی - خرجی نشان می‌دهد که طی سال‌های مورد بررسی تفاوت قابل توجهی بین رقم عملکرد و مصوب وجود دارد.

درج رقم غیرواقعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در ردیف معافیت‌ها، دستگاه‌های اجرایی را با مشکلاتی مواجه ساخته و گمرک در طول سال ناچار به اخذ مصوبه هیئت وزیران مبنی بر افزایش اعتبار پیش‌بینی شده به صورت جمعی - خرجی بابت تخصیص معافیت‌ها و تخفیفات می‌باشد، زیرا عدم افزایش این سقف می‌تواند، مانع از ترخیص کالای مشمول معافیت شود. گمرک جمهوری اسلامی ایران بر اساس قوانینی همچون قانون برنامه ششم توسعه، قوانین بودجه سنواتی، قانون مقررات صادرات و واردات، قانون ساماندهی مبادلات مرزی، قانون امور گمرکی و سایر مصوبات نسبت به اعمال معافیت و تخفیفات کالاهای وارداتی اقدام می‌نماید. معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی درآمدهای دولت را تحت تأثیر منفی قرار می‌دهد و در صورت کاهش و یا عدم اعمال معافیت‌ها و تخفیفات، درآمدهای گمرک می‌تواند حدود ۲۰ درصد افزایش یابد.

جمع‌بندی

بین میزان مصوب و عملکرد بودجه در طی سال‌های یاده شده در مورد تخفیفات گمرکی **اختلاف زیادی** وجود دارد. برای مثال نسبت عملکرد به مصوب در سال ۱۳۹۶ به بیش از ۷۰۰ درصد رسیده و پیش‌بینی می‌شود در پایان سال ۱۳۹۷ رقم تخفیفات گمرکی به ۴۵,۰۰۰ میلیارد ریال برسد. از این رو اعداد درج شده در ردیف ۱۱۰۴۰۶ در خصوص معافیت‌ها مبتنی بر عملکرد واقعی نیست.

می‌توان معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی را به گونه‌ای ساماندهی کرد که **صرفاً بر امور تولیدی** متمرکز شود و معافیت‌هایی از جمله معافیت‌ها و تخفیفات **مناطق آزاد** (تخفیف سود بازرگانی) را با ایجاد **درآمدهای پایدار** از طریق صادرات و جذب سرمایه‌گذاری خارجی در این مناطق به تدریج کاهش داد. همچنین می‌توان معافیت‌های مناطق محروم و مرزنشین را نیز با ایجاد اشتغال پایدار و راه‌اندازی و ایجاد واحدهای تولیدی در این مناطق به تدریج ساماندهی و کاهش داد. برای مثال حذف برخی از معافیت‌های منطقه‌ای و بندری که دیگر اثربخشی مؤثری در منطقه ندارند، قابل بررسی و پیشنهاد است، البته راهکار بلندمدت، توسعه مناطق مرزی کشور، توسعه متوازن منطقه‌ای و آمایش سرزمینی است و راهکارهایی از جمله اعطای تخفیفات به مناطق مرزی و یا ایجاد مناطق آزاد جدید راهکار بلندمدت و پایداری نیست.

به منظور شفاف‌سازی مالی و ایجاد زمینه برای ساماندهی معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی مندرج در ردیف ۱۱۰۴۰۶ جدول شماره (۵) لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ پیشنهاد می‌گردد رقم معافیت‌ها به صورت دقیق و با جزئیات اعطایی به دستگاه‌های اجرایی قید شود تا امکان مدیریت این معافیت‌ها با توجه به کاهش درآمدهای دولت فراهم شود.

پیشنهاد

رقم معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی موضوع ردیف ۱۱۰۴۰۶ لایحه بودجه معادل ۴۰,۰۰۰ میلیارد ریال متناسب با عملکرد سنوات گذشته جهت مدیریت و شفاف‌سازی معافیت‌های اعطایی به تفکیک دستگاه‌های اجرایی و جزئیات آن در لایحه درج گردد.